

Veckans växt v. 51 2006

Julros, *Helleborus niger*

Julrosen växer vild i bergen i sydöstra Europa. Till Norden kom den troligen med munkar under medeltiden. Det vetenskapliga namnet *Helleborus* är sammansatt av grekiskans ord för död och mat och berättar att växten är giftig att äta. Artepitetet *niger* betyder svart och syftar på den svartfläckiga roten. Ett äldre svenskt namn på julrosen är svart prustrot. Prusta betyder nysa och av julrosens rot gjordes nyspulver ända in på 1900-talet.

Julrosen innehåller flera giftiga substanser och den användes under lång tid som medicinalväxt. Den ansågs vara verksamt mot bland annat epilepsi, spetälska, tarmvred, malaria och tandvärk. Julrosen var inte ofarlig att använda - den danske läkaren Henrik Smid skrev 1534 att den användes "med stor fare, sorg og angst."

Julrosen har också använts för att mota bort onda väsen. Hängdes den upp i ladugårdsdörren skyddades djuren. Sjuka kreatur kunde botas om man stack ett julrosblad genom djurets öra. Julrosen var magisk även på andra sätt. Från Själland finns uppteckningar som berättar att människor som hållit en julrosplanta känt att den krafsat och vridit sig i handen som om den kämpat för att komma ner i jorden igen. Att julrosen har magiska egenskaper berättade också Selma Lagerlöf om i sin novell "Legenden om julrosorna". Läs den nu i jul!

Kring förra sekelskiftet fanns flera olika sorter av *Helleborus niger* att köpa i plantskolorna. I England såldes till exempel sorterna 'Apple Blossom', 'Mr Poë's Variety' och 'Brockhurst'. Flera av dem är försvunna idag. Från svenska plantskolor såldes julrosor med namn som *Helleborus niger grandiflorus*, *H. niger major* och *H. niger maximus*.

Text och foto: Linnea Oskarsson, Perennuppropet